

Implementacija teorije školskog knjižničara u praksi

Bilić, Julien

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Department of Cultural studies / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Odjel za kulturologiju**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:156:396168>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-19**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the diploma theses of the Department of Cultural Studies, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

DIPLOMSKI RAD

Osijek, 7. veljače 2017.

Julien Bilić

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

DIPLOMSKI RAD

Implementacija teorije školskog knjižničarstva u praksi

Osijek, 7. veljače 2017.

Julien Bilić

(vlastoručni potpis)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
ODJEL ZA KULTUROLOGIJU

ZNANSTVENO PODRUČJE: Društvene znanosti

ZNANSTVENO POLJE: Informacijske i komunikacijske znanosti

ZNANSTVENA GRANA: Knjižničarstvo

TEMA: Implementacija teorije školskog knjižničarstva u praksi

PRISTUPNIK: Julien Bilić

Osijek, 2017.

Mentor:

Doc. dr. sc. Ivo Džinić

Predsjednik za završne i diplomske radove:

Doc. dr. sc. Ivo Džinić

ODJEL ZA KULTUROLOGIJU	
DIPLOMSKI RAD	
	Izrađeno:
	Primljeno:
Mj:	Mentor: doc.dr.sc. Ivo Džinić
Pristupnik: Julien Bilić	Komentor: dr. sc. Marina Vinaj, viši predavač

SADRŽAJ

UVOD.....	8
1. RAZVOJ ŠKOLSKIH KNJIŽNICA	10
2. ŠKOLSKE KNJIŽNICE DANAS.....	12
2.1. SUVREMENO ŠKOLSKO KNJIŽNIČARSTVO.....	12
3. ŠKOLSKI KNJIŽNIČAR.....	14
4. ZADAĆE ŠKOLSKE KNJIŽNICE.....	16
4.1. ZAKONI I PODZAKONI.....	16
4.1.1. Zakon za odgoj i obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi.....	16
4.1.2. Zakon o knjižnicama.....	17
4.1.3. Zakon o agenciji za odgoj i obrazovanje.....	17
4.1.4. Standard za školske knjižnice.....	18
5. ISTRAŽIVANJE – IMPLEMENTACIJA TEORIJE ŠKOLSKOG KNJIŽNIČARSTVA U PRAKSI.....	19
5.1. ANALIZA ANKETNOG ISPITIVANJA.....	20
5.1.1. Osnovne informacije.....	20
5.1.2. Odgojno-obrazovni rad.....	26
5.1.3. Suradnja u školi.....	30
5.1.4. Stručno usavršavanje i cjeloživotno obrazovanje.....	34
5.1.5. Suradnja s kulturnim ustanovama i evaluacija.....	38
6. ZAKLJUČAK.....	39
7. LITERATURA.....	41
8. PRILOZI.....	42

SAŽETAK

Školska je knjižnica organizirana zbirka knjižne i neknjižne građe koja kroz djelatnost knjižničnog osoblja nabavlja, obrađuje, čuva i izdaje građu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba te cjeloživotnog obrazovanja. Svoje korijene knjižnica ima daleko u prošlosti, a školske knjižnice svoju pojavu vezuju uz obrazovanje i pojave javnih škola. Od samih početaka knjižničarskoga posla uloga knjižničara bila je savjetovanje i poučavanje, odnosno usmjerenost na nastavu, no u novije vrijeme usmjerenost je prenesena na učenika. Od prijašnjeg učitelja-knjižničara, školski je knjižničar, zbog promjena i ubrzanog napretka te goleme eksploatacije informacija postao informacijski stručnjak i stručnjak za knjižnične medije, a školska knjižnica informacijsko, komunikacijsko, kulturno, ali i medijsko središte. Svoje je težište prebacila na učenika i njegove potrebe, ali i na potrebe nastave. Ima važnu ulogu u modernizaciji nastave i neizostavan je dio obrazovnoga procesa. U prijašnjim je vremenima njezina uloga bila nedovoljno ozbiljno shvaćena, no možemo reći da je današnja školska knjižnica važna za razvoj cjelokupnog obrazovanja, znanosti i kulture, ključna sastavnica funkcioniranja informacijskog društva te multimedijalno središte škole i centar informacija.

Na temelju onoga što knjižnica jest, ali i što mora biti, provedeno je i istraživanje kojim se nastojalo ustanoviti kolika je mogućnost zadane ideje i zadaće provesti u praksi. Anketni upitnik proveden je u 15 istarskih školskih knjižnica u južnom dijelu Istarske županije, odnosno u gradu Puli i njegovoj bližoj okolici. Anketu su ispunjavali zaposlenici, stručni suradnici školski knjižničari. Iz svega dalo se zaključiti da sve više dolazi do svjesnosti za potrebom knjižnice koja će u korelaciji s nastavnicima i suradnjom s ostalim suradnicima, pa i roditeljima, stvoriti aktivne članove društva. No, iako je trud knjižničara vidljiv i napredak primjetan, još uvijek nema dovoljno financijskih sredstava i mogućnosti kojima bi se ideje mogle provesti u djelo. Stoga možemo zaključiti da još uvijek nemamo idealne knjižnice te da je ta ideja još uvijek u svojem začetku i zasad nije ostvariva u praksi.

Ključne riječi: školska knjižnica, obrazovanje, knjižničar, idealna knjižnica

SUMMARY

A school library is an organized collection of books and non-book material where the librarians procure, process, keep and give out items in order to fulfil educational, cultural, informational and professional needs providing lifetime education. The library reaches back in the past, and the school libraries have been related to education and foundation of public schools. From the very beginning, the role of a librarian was counselling and instruction, and the focus was on teaching. However, recently the emphasis has been on the pupil. Due to the changes and fast development as well as huge exploitation of information, the former teacherlibrarian has changed to a school librarian with IT knowledge and an expert in library media whereas the school library has become a centre of information, communication, culture and media. The focus is on the pupil and his/her needs as well as on the need of the curriculum. In the past, its role was not understood properly but we may say that today's school library is important for the development of overall education, science and culture, a key part of the functioning of information society as well as multimedia and information centre of the school.

Based on the fact of what a library stands for, and what it is supposed to be, a research has been conducted in order to find out what is the possibility to put ideas and tasks into practice. The questionnaire was conducted in 15 Istrian school libraries in the southern part of Istrian County, in Pula and its vicinity. The questionnaire was filled out by employees, expert associates school librarians. Therefore, it may be concluded that there is a growing awareness that the school library could cooperate with teachers and other associates, as well as parents in making its members an active part of the society. Although the efforts of librarians are visible and the progress may be noticed, there are still no financial resources and possibilities that could turn ideas into action. Therefore we may conclude that we still do not have ideal libraries and that this idea is at its very start and so far, it cannot be put into practice.

Key words: school library, education, librarian, ideal library

UVOD

Školska je knjižnica organizirana zbirka knjižne i neknjižne građe koja kroz djelatnost knjižničnog osoblja nabavlja, obrađuje, čuva i izdaje građu radi zadovoljavanja obrazovnih, kulturnih, informacijskih i stručnih potreba te cjeloživotnog obrazovanja. Svoje korijene knjižnica ima daleko u prošlosti, a školske knjižnice svoju pojavu vezuju uz obrazovanje i pojave javnih škola. U Hrvatskoj je to negdje u razdoblju XIX. stoljeća, kada se i stvaraju preporodne ideje, čije su glavno sredstvo promidžbe hrvatski jezik i knjižnice.

U svojem su razvoju, od svojeg nastanka pa do danas, školske knjižnice prošle razne promjene pod utjecajem ubrzanog tehnološkog, ali i informacijskog razvoja. Na pragu novog stoljeća, stoljeća znanja, kada se teži društvu koje uči, školske knjižnice imaju veliku ulogu i zadaću u određivanju budućnosti novih generacija kulture znanja. S ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, ali i ranije, stvorila se potreba za prilagodbom svjetskim i suvremenim trendovima koji su okrenuti postizanju dugoročnih ciljeva u obrazovanju.

Svjesni smo kako je danas svijet prepun informacija koje treba sagledati s dozom opreza, procijeniti njihovu kvalitetu i istinitost te ih pretvoriti u znanje. U tome veliku ulogu imaju knjižnice, a time i školske knjižnice, koje u svom odgojno-obrazovnom djelovanju imaju veliku ulogu u promicanju istinitih i kvalitetnih informacija. Školska knjižnica središte je znanja, kulture i informacija u školi, čime je njezina uloga u odgoju i obrazovanju učenika puno ozbiljnija nego što se na prvi pogled čini. Školski knjižničari dužni su, uz svoje knjižničarske poslove, posvetiti vrijeme i obrazovanju učenika u smislu stjecanja vještina informacijskog opismenjavanja, stjecanja znanja i sposobnosti, i to u suradnji s ravnateljem, učiteljima, drugim stručnim suradnicima, ali i knjižnicama i drugim kulturnim ustanovama.

U ovome će se radu nastojati ukazati na važnost uloge knjižničara u školi i na njihove dužnosti i zadaće te mogućnosti provedbe teorije i zakona u praksi. Anketnim istraživanjem nastojalo se istražiti i donijeti zaključke o financijskim mogućnostima škole, odnosima na relaciji učitelj – knjižničar te ravnatelj – knjižničar te o odnosu i suradnji s ostalim stručnim suradnicima. Uz to, ispitalo se zadovoljstvo samih knjižničara prostorom knjižnice, mogućnošću napredovanja i suradnjom s ostalim kulturnim ustanovama. Istraživanje je provedeno na 15 škola na području južnog dijela Istarske županije, u okolici grada Pule. Obuhvaćeno je pet srednjih škola, pet osnovnih škola u manjim mjestima i selima te pet osnovnih škola koje se nalaze u samom gradu Puli. U anketi su obuhvaćeni stručni suradnici

knjižničari te se prema njihovim stavovima i mišljenjima nastojalo donijeti zaključke i ukazati na nedostatke ili, pak, napredak koji je ostvaren u ispitanim knjižnicama koji bi se mogao primijeniti općenito na knjižničarstvo.

1. RAZVOJ ŠKOLSKIH KNJIŽNICA

Hrvatsko školstvo svoje je temelje stvorilo vrlo rano, a konkretno se može pratiti od XIX. stoljeća. Prve škole općenito bile su vezane uz vjerske institucije i crkvene redove. Tada nije bilo jedinstvene organizacije, a time ni plana i programa škole, pa je zapravo svaki crkveni red poučavao pomladak prema vlastitom planu ili bez njega. Jedinstveno sustavno školstvo postavili su isusovci u XVI. stoljeću, dok je ozbiljnije uređenje državnog školstva u Hrvatskoj započelo s vladavinom carice Marije Terezije.¹ Već je u drugoj polovici XIX. stoljeća u Hrvatskoj postojala solidno organizirana školska mreža, a zakonskim je uvođenjem i uređivanjem državnog školstva organizirana široko ustrojena mreža koja je dovela do potrebe otvaranja školskih knjižnica. Njihovim ustrojem i početnim prikupljanjem, čuvanjem i posuđivanjem knjiga postupno dolazi do ozbiljnijeg rada na području školskog knjižničarstva, što će se s vremenom regulirati i prvim hrvatskim školskim zakonima.²

Sklapanjem Hrvatsko-ugarske nagodbe Hrvatska je dobila autonomiju na području školstva, čime su stvoreni uvjeti samostalnog uređenja. Ukidanjem Vojne krajine³, za koju je vrijedio drugi zakon, stvorila se mogućnost spajanja s Hrvatskom i stvaranje novog jedinstvenog zakona. Svakako, u svim je tim provedenim školskim odredbama utemeljenje školskih knjižnica vezano uz produžno stručno usavršavanje učitelja, čime je bilo nužno stvoriti potrebne preduvjete, među kojima posebno značajnu ulogu imaju školske knjižnice.⁴ Nadalje, uz obvezu prema učitelju, knjižnica je imala obvezu i prema učenicima.⁵ Izdržavanje školskih knjižnica bilo je organizirano na više načina. Kao prvo, školski su zakoni obvezivali školske kotare i općine da obvezno izdvajaju godišnju svotu za potrebe školske knjižnice. Također, ti su isti zakoni predlagali učiteljima da dobrovoljno izdvajaju određenu svotu novca za potrebe školskih knjižnica. Isto tako, od imućnijih ljudi očekivale su se donacije koje bi pomogle njihovom otvaranju i radu.⁶

¹ Munjiza, E.; Kragulj, S., Utemeljenje i rad školskih knjižnica u Hrvatskoj. // Život i škola br.23 (1/2010), god. 56., str. 155.

² Isto, str 158.

³ **Vojna krajina ili Vojna granica** naziv je za pogranično područje Habsburške Monarhije koja je iz početnog obrambenog pojasa za zaštitu od Osmanlija postala ratna provincija u službi Habsburgovaca.

⁴ Isto.

⁵ Munjiza, E.; Kragulj S., nav. dj., str. 159.

⁶ Isto.

Pri nabavljanju knjiga trebalo se voditi računa o zadovoljavanju potreba i učitelja i učenika. Uglavnom se posjedovala građa iz područja pedagogije, svih stručnih predmeta, beletristike, ali i građa zabavnog, političkog i poučnog karaktera. Za učenike tu su bili propisani udžbenici, a za učitelje uz udžbenike i razni priručnici, pedagoške i didaktičkometodičke knjige.⁷ Tada se još uvijek različito shvaćala uloga i funkcija knjižnice, pa su pojedini autori izražavali izrazito stručnu-pedagošku ulogu školskih knjižnica, a drugi širi značaj na području širokog općeg obrazovanja, kao i njihovu ulogu i mogućnost javnih knjižnica.

U sklopu školskih knjižnica formiraju se i učeničke knjižnice koje nastoje kod djece pobuditi stalan i trajan interes za čitanje. S vremenom, kako je došlo do potrebe stručnog uređenja i vođenja, došlo je do podjele između učiteljskih i učeničkih knjižnica. Svakako, iako nije bilo stručnih knjižničara niti stručnog usavršavanja, može se zaključiti da su školske knjižnice bile relativno dobro stručno utemeljene i vođene.⁸

Tada, u XIX. stoljeću stvoreni su svi potrebni preduvjeti za utemeljenje školskih knjižnica, a sam je školski sustav bio dobro razvijen. Školske knjižnice postale su obvezna institucija, doduše više namijenjena učiteljima, i još uvijek ne prostorno odijeljene, no s izrazitom pedagoškom funkcijom.

⁷ Isto, str. 162.

⁸ Isto, str. 165.

2. ŠKOLSKE KNJIŽNICE DANAS

Razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija posljednjih desetljeća doveo je do promjena u knjižničarstvu i do potreba za promjenama. Razvoj računalne tehnologije uvelike je unaprijedio knjižnične usluge za korisnike, omogućio širenje informacijskih oblika te pretraživanje informacija premjestila u otvoreno i nekontrolirano okružje. Današnja je knjižnica uvelike napredovala u odnosu na prvotne na početku XX. stoljeća pa ima vlastiti prostor, opremu, stručnog i kompetentnog knjižničara te fond. Školska knjižnica ima veliku važnost unutar obrazovnog sustava. Njezine se zadaće ostvaruju kroz odgojno-obrazovnu, stručnu knjižničnu te kulturnu i javnu djelatnost. Time se žele približiti učenicima i konkretno samom središtu nastave u zajedničkom stjecanju znanja.⁹ Današnja knjižnica nastoji biti ukorak sa zahtjevima novoga vremena, zato i svoje težište stavlja na korisnika kojega nastoji obrazovati za budućnost na način tako da bude sposoban kritički misliti i vrednovati informacije.

2.1. SUVREMENO ŠKOLSKO KNJIŽNIČARSTVO

Suvremena školska knjižnica je informacijsko, komunikacijsko, kulturno, ali i medijsko središte. Svoje je težište prebacila na učenika i njegove potrebe, ali i na potrebe nastave. Ima važnu ulogu u modernizaciji nastave i neizostavan je dio obrazovnoga procesa. Njezina je suradnja s nastavnicima, ravnateljem i stručnim suradnicima ključna za uspješan rad u školi te preduvjet za stvaranje budućih aktivnih korisnika informacija. U prijašnjim je vremenima njezina uloga bila nedovoljno ozbiljno shvaćena, no možemo reći da je današnja školska knjižnica važna za razvoj cjelokupnog obrazovanja, znanosti i kulture, ključna sastavnica funkcioniranja informacijskog društva te multimedijalno središte škole i centar informacija. Možemo reći da školska knjižnica postaje žila kucavica suvremene škole, čije se zadaće kreću u suvremenom rasponu od informiranja, obrazovanja, odgoja, razvoja individualnih stvaralačkih sposobnosti učenika i njihova pripremanja za samostalno učenje.¹⁰ Školska knjižnica, kao sastavni dio škole, treba skrbiti o tome da svaki učenik uspije na najbolji način, potičući metode djelotvornog poučavanja, usvajati nova znanja i umijeća. To je mjesto u kojem

⁹ Karloci Kvakani S., Doprinos školskog knjižničara u promicanju informacijske pismenosti u osnovnoj školi. // diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, 2015./2016., str. 20.

URL: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr>(10. rujna 2016.)

¹⁰Isto, str. 21.

je učenje temeljeno na istraživanju, rješavanju problema, pretraživanju, selekciji i uporabi informacija na svim dostupnim medijima.¹⁰

Nove usluge školske knjižnice trebaju knjižničara koji će biti sudionik informacijskog društva te se od njega traži vrsno znanje najrazličitijih izvora znanja i sve veće tehničko i računalno znanje jer je njemu namijenjeno ključno mjesto u knjižnici.

Plan i program rada knjižničara zaposlenog u školi nedjeljiv je dio ukupnoga plana i programa rada škole. Stoga, timskim radom knjižničara i nastavnika te ravnatelja i drugih stručnih suradnika, međusobnom korelacijom pri planiranju i ostvarivanju nastave i izvannastavnih aktivnosti smanjuje se opterećenost učenika i racionalizira vrijeme potrebno za usvajanje gradiva.¹²

Suvremena školska knjižnica treba i suvremeno opremljeni prostor s raznim stručno obrađenim izvorima znanja na različitim medijima i knjižničara koji je uz informacijskog stručnjaka, ujedno i pedagoški stručnjak. Time bi knjižnica trebala postati najboljim mjestom za učenje, a knjižničar najbolji pomoćnik u pronalaženju informacija. Njezino je poslanje osposobljavanje za kritičko mišljenje, odgajanje aktivnih korisnika informacija, stvaranje zbirki raznolikih izvora informacija, uključivanje u širu knjižničnu i informacijsku mrežu te najvažnije, podrška nastavnom procesu.¹¹

Krajnji cilj djelovanja školske knjižnice, kao što je već napomenuto, jest učenik. On je aktivni sudionik i subjekt društva koji prima i daje informacije, humanistički je orijentiran i komunikacijski odgojen. To su odlike budućega građanina koji treba prihvatiti načela demokratskog građanstva temeljenoga na pravima i odgovornostima, ali koji također i sam treba sudjelovati u stvaranju toga društva i humanog svijeta.¹⁴

¹⁰ Zovko, M., Školska knjižnica u novom tisućljeću // Senjski zbornik: prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu. Vol. 36, 2009., str. 44.

URL: <http://hrcak.srce.hr/57597> (10. rujna 2016.)

¹²Isto, str. 45.

¹¹ Galić, S., Suvremeno školsko knjižničarstvo // Život i škola, br. 28 (2/2012), god. 58., str. 209.

URL: <http://hrcak.srce.hr/95252> (10. rujna 2016.)

¹⁴Zovko, M., nav. dj., str. 45.

3. ŠKOLSKI KNJIŽNIČAR

Od samih početaka knjižničarskog posla uloga je knjižničara bila savjetovanje i poučavanje odnosno usmjerenost na nastavu. No, u novije vrijeme usmjerenost je, kao što je već napomenuto, prenesena na učenika. Od prijašnjeg učitelja – knjižničara školski je knjižničar, zbog promjena i ubrzanog napretka te goleme eksploatacije informacija, postao informacijski stručnjak i stručnjak za knjižnične medije.¹² Golema fluktuacija informacija stavlja pred današnjega knjižničara nove izazove koji od njega traže veće tehnološko znanje, bolje razumijevanje informacijskih potreba korisnika, nove tehnike poučavanja i bolje komunikacijske vještine.

Uspješan rad školske knjižnice moguć je isključivo kroz rad školskoga knjižničara. On kao informacijski stručnjak bira izvore informacija, uči i potiče na kritičko mišljenje, uči vrednovati dobivene informacije kako bi učenici znali prepoznati znanje koje im je potrebno za njezino pronalaženje.¹³ Školski knjižničari pomažu učenicima u samostalnom pretraživanju poučavajući ih kako oblikovati upit, izraziti informacijsku potrebu, a ujedno i poboljšati razinu pismenosti. Stoga se od knjižničara traži, kako bi bio ukorak s vremenom, stalno stručno usavršavanje, osuvremenjivanje znanja i vještina te doživotno učenje. Knjižničar je dužan znati odgovoriti na svaki upit vezan uz različite znanosti. Stoga se od njega traži da uz knjižničara bude i nastavnik, suradnik i profesionalac.¹⁴

Najveći dio radnoga vremena školskog knjižničara odnosi se na odgojno-obrazovni rad, stoga je većina djelatnosti usmjerena na nastavu i učenika. Zato je suradnja s učiteljima i drugim stručnim suradnicima, kao i s ravnateljem, vrlo važna. Međusobnim povezivanjem zanimanja i korelacijom u nastavi omogućit će da učenici ne odvajaju znanje, već povezuju različitosti.

U školskim knjižnicama uglavnom je zaposlen jedan knjižničar o kojem je u široj javnosti stvorena kriva predodžba o zaposleniku čiji je glavni i jedini posao izdavanje knjiga. No, prava je istina ta da su to školovani ljudi širokog raspona znanja i sposobnosti koji svojim radom pridonose razvitku sredine u kojoj radi. Kao što smo i napomenuli, školski knjižničar

¹² Kovačević, D., Lasić-Lazić, J., Lovrinčević, J. Školska knjižnica-korak dalje. // Radovi Zavoda za informacijske studije. Knjiga 13., Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti, 2014., str. 19.

¹³ Karloci Kvakani, S., nav. dj., str. 26.

¹⁴ Isto.

jest visokoobrazovana osoba sa znanjima iz raznih područja vezanih uz školu. On/ona ima i specijalna znanja i vještine informacijskih stručnjaka za prikupljanje građe iz raznih izvora i različitih medija koji sadrže informacije i spoznaje koje su nužne za uspješno djelovanje u današnjem društvu.¹⁵

Školski knjižničar je i pedagoški stručnjak koji dobro poznaje didaktiku i metodiku te ima razvijene socijalne, komunikacijske i informacijske vještine. Ono što ga čini različitim od ostalih knjižničara, jest naglašena odgojna i obrazovna uloga, čime omogućava da učenici steknu vještine za cjeloživotno učenje, kritičko mišljenje i izražavanje te razvijanje mašte.¹⁶

Izobrazba knjižničaru omogućuje da samostalno organizira i vodi knjižnicu. Dobro poznavanje strukture knjižnične zbirke dovodi do planirane nabave u suradnji s predmetnim nastavnicima i njezine kvalitetne izgradnje. On obavlja sve oblike knjižničnog poslovanja.¹⁷

Možemo reći da se od školskog knjižničara očekuje da bude erudit (mora znati o području koje je korisniku potrebno), suvremen (u koraku s vremenom), kreativan (kako bi pridonio kulturnom i javnom životu), prilagodljiv (snalažljiv), samostalan (obavlja poslove bez mogućnosti savjetovanja), nezamjenjiv (jer u školi nema stručnjaka koji bi ga zamijenio).¹⁸

¹⁵ Galić, S., nav. dj., str. 215.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Isto.

¹⁸ Isto, str. 216.

4. ZADAĆE ŠKOLSKE KNJIŽNICE

Međunarodne organizacije IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions* – Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova) i UNESCO (Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu) naglasile su veliku važnost školskih knjižnica te u Smjernicama naveli zadaće školske knjižnice. U skladu sa Smjernicama Hrvatsko je knjižnično vijeće izradilo, a Ministarstvo prosvjete i športa RH donijelo Standard za školske knjižnice u kojem se uz materijalnu opremljenost i stručnu spremu navode zadaće koje svaka školska knjižnica treba ispuniti. Standard navodi kako je školska knjižnica dužna promicati i unaprjeđivati sve oblike odgojno-obrazovnog rada, stvoriti uvjete za učenje i mogućnost prilagodbe prema različitim oblicima učenja i očekivanjima sudionika u procesu učenja, pomoći učenicima u učenju, poticati istraživački duh i osobno prosuđivanje, poticati odgoj za demokraciju, razvijati svijest o vrijednostima nacionalne kulture, jezika, umjetnosti i znanosti te vrijednosti multikulturalnosti, stvarati uvjete za interdisciplinarni pristup nastavi te poticati duhovno ozračje škole.¹⁹

4.1. ZAKONI I PODZAKONI

Poštujući zakonske odredbe, školske knjižnice imaju čvrsto utemeljeno mjesto u nacionalnom sustavu školstva. Oni su temelj rada svakog knjižničara.

4.1.1. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi

Zakonom je propisano da svaka školska ustanova (srednja i osnovna škola te učenički dom) ima knjižnicu čija je djelatnost sastavni dio obrazovnoga procesa u kojem se stručnoknjižnična djelatnost obavlja u manjem opsegu ili uobičajeno i služi za ostvarivanje obrazovnog procesa. Knjižnica mora udovoljavati uvjetima koji su propisani standardima, a tjedne obveze sudionika utvrđuju se u 40-satnome radnom tjednu godišnjim planom i programom. Stručni suradnici obavljaju neposredan odgojno-obrazovni rad s učenicima te

¹⁹ Isto.

stručno-razvojne i koordinacijske poslove. Tjedna norma odgojno-obrazovnog rada stručnog suradnika je 25 sati. Tjedne obveze učitelja i stručnih suradnika propisuje ministar.²⁰

U vezi sa zasnivanjem radnog odnosa, saznajemo kako poslove stručnog suradnika može obavljati osoba koja je završila diplomski sveučilišni studij odgovarajuće vrste i ima pedagoške kompetencije.²¹ U dijelu koji se odnosi na financiranje škole, saznajemo kako se iz državnog proračuna osiguravaju sredstva za sufinanciranje. Također, jedinice lokalne i područne samouprave mogu u proračunu osigurati sredstva za sufinanciranje i opremanje školskih knjižnica obveznom lektinom te za programe koji su od zajedničkog interesa za odgojno-obrazovnu djelatnost.²²

4.1.2. Zakon o knjižnicama

Zakonom o knjižnicama uređuje se knjižnična djelatnost, uvjeti i način obavljanja djelatnosti te ustroj i način rada knjižnice te knjižnična građa. Zakon propisuje vrstu knjižnice prema namjeni, vrstu stručne spreme za obavljanje poslova za rad u knjižnici te propisuje da Standard za školske knjižnice donosi ministar znanosti, obrazovanja i športa.²³

4.1.3. Zakon o Agenciji za odgoj i obrazovanje

Zakon o Agenciji za odgoj i obrazovanje propisuje da Agencija obavlja stručne i savjetodavne poslove u odgoju i obrazovanju, sudjeluje u praćenju, unaprjeđivanju i razvoju odgoja i obrazovanja, obavlja stručno-pedagoški nadzor izravnim uvidom u odgojnoobrazovni rad ustanove, rad odgojno-obrazovnih radnika te rad ravnatelja.²⁴

²⁰ Zovko, M., nav. dj., str. 46.

²¹ Isto.

²² Isto.

²³ Isto, str. 47.

²⁴ Isto.

4.1.4. Standard za školske knjižnice

Standard za školske knjižnice podzakonski je akt koji određuje minimalne uvjete koji se odnose na knjižničnu građu, knjižnično osoblje, prostor i opremu za djelatnost školskih knjižnica.²⁵ Sve analize koje se rade anketnim istraživanjem, a određuju stanje školskih knjižnica, utvrđuju se u odnosu na Standard. On je optimalan okvir stručnih, tehničkih i drugih materijalnih uvjeta koje mora postići svaka školska knjižnica u primjerenom razdoblju i u skladu s mogućnostima i sredstvima koja će se moći izdvajati iz izvora financijskih sredstava.²⁹

²⁵ Zovko, M., Pokazatelji uspješnosti rada u školskim knjižnicama //Vjesnik bibliotekaraHrvatske br.55, 1(2012), str. 105.

URL: <http://hrcak.srce.hr/93690> (10. rujna 2016.)

²⁹Kovačević, D. i dr., nav. dj., str.29.

5. ISTRAŽIVANJE – IMPLEMENTACIJA TEORIJE ŠKOLSKOG KNJIŽNIČARSTVA U PRAKSI

Anketno je ispitivanje usmjereno na knjižničara, odnosno na njegove sposobnosti i mogućnosti unutar škole. Nastojalo se istražiti koliko je knjižničarima moguće, držeći se zakonskih i podzakonskih odredaba, ostvariti ono što im je propisano, odnosno koliko su u mogućnosti ostvariti zadaće ako se sagledaju, prije svega, financijske mogućnosti (koje za sobom povlače i sve ostale potrebe), prostor, opremljenost, odnosi s ostalim sudionicima u obrazovanju, ali i vlastita sposobnost i snalažljivost.

Svrha samog istraživanja bila je pokazati stanje u kojem se knjižnice na području južnog dijela Istre nalaze u odnosu na propisani Standard i Smjernice te dobivenim rezultatima ukazati na postojeće probleme i nedostatke s kojima se svakodnevno knjižničari suočavaju. Polazna pretpostavka bila je stav i pogled samih knjižničara i, naravno, njihovo zadovoljstvo trenutačnom situacijom, što bi mogao biti glavni poticaj za daljnje poboljšanje stanja u knjižničarstvu.

Cilj istraživanja bio je:

- utvrditi stručnost zaposlenih knjižničara
- pokazati koliko prostor i fond koji knjižnica ima, ispunjava ono što Standard propisuje
- prikazati odnos unutar školskog kolektiva (tko je poticatelj suradnje) i sa samim korisnicima
- uvidjeti je li želja za postizanjem idealne knjižnice postignut ili je stanje u knjižnicama još uvijek daleko od toga

U istraživanju se koristila statistika te analiza odgovora ispitanih knjižničara na temelju čega je donesen niz zaključaka. Također, korištena je i istraživačko-deskriptivna metoda te procjena i prosuđivanje.

Istraživanje je provedeno na području grada Pule i okolice, odnosno u južnom dijelu Istre. Obuhvaćeno je 15 škola, od čega pet osnovnih škola u selima i manjim mjestima, pet osnovnih škola u gradu te pet srednjih škola.

Anketno je ispitivanje bilo u obliku upitnika unutar kojega se od ispitanika tražilo da iznose vlastito mišljenje na temelju zaokruživanja i odgovaranja na pitanja esejskog tipa. Anketa je obuhvatila nekoliko temeljnih područja školskog knjižničarstva. U prvom dijelu pitanja tražile su se osnovne informacije o knjižničaru, nakon čega su slijedila pitanja o

trenutačnoj situaciji u knjižnici i školi, pa aktivnosti i uloga u obrazovanju, zatim suradnja između zaposlenika, usavršavanje i cjeloživotno obrazovanje, suradnja s ostalim odgojnoobrazovnim institucijama i kulturnim ustanovama te na kraju i evaluacija.

Uzorak ispitanika činili su stručni suradnici – školski knjižničari zaposleni u osnovnim i srednjim školama.

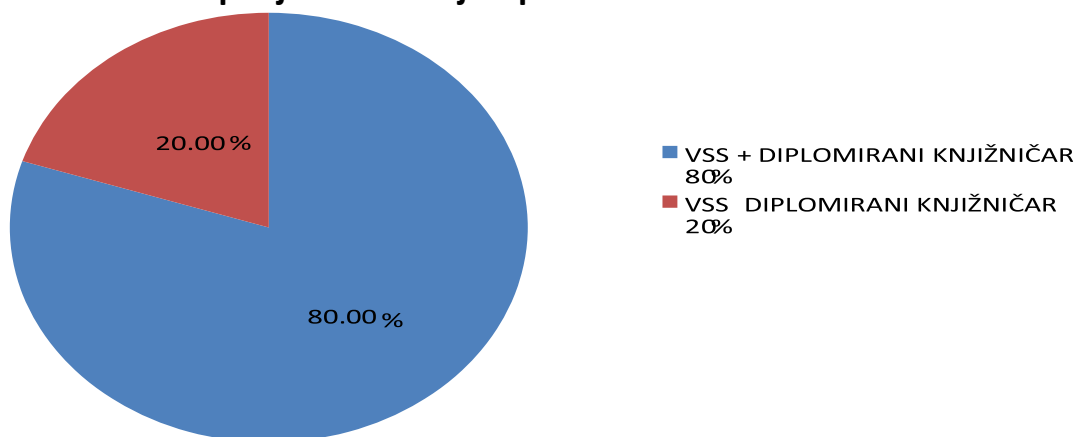
5.1. ANALIZA ANKETNOG ISPITIVANJA

Kao što je već napomenuto, anketu su ispunjavali zaposlenici, stručni suradnici školski knjižničari. Uпитnik je bio anonimан. Sastojao se od trideset pitanja i bio je podijeljen u nekoliko interesnih područja. U prvom dijelu tražile su se osnovne informacije o zaposleniku i korisnicima te o samoj situaciji na radnom mjestu. U daljnjem dijelu tražile su se informacije o aktivnostima unutar škole i uloga knjižničara u obrazovanju, a nakon toga i suradnja unutar škole. Također, postavljena su pitanja vezana uz stručno usavršavanje i cjeloživotno obrazovanje te na kraju suradnja s ostalim kulturnim ustanovama i način evaluacije.

5.1.1. Osnovne informacije

U prvom dijelu ankete od ispitanika su zatražene osnovne informacije o spolu, dobi i stupnju obrazovanja. Uvidom u ankete saznajemo kako su svi ispitanici žene u dobi od 26 pa sve do 63 godine. Veliku većinu čine žene iznad 35 godina, čak njih 14 od ukupno 15 ispunjenih anketa. Sve ispitanice imaju završene fakultete, stečenu diplomu knjižničara, uz prijašnji završeni studij, dok su tri ispitanice završile samo studij knjižničarstva. Knjižničarke sa stečenim dvjema diplomama kao svoje zanimanje, uz knjižničarstvo, navode i: profesor proizvodno tehničkog obrazovanja, profesor hrvatskog jezika, profesor hrvatskog i talijanskog jezika, diplomirani komparatist književnosti i fonetike te profesor sociologije. Izraženo postotcima, čak 80 % anketiranih ima dvije diplome, odnosno uz visoku stručnu spremu ima dodatno završeno i knjižničarstvo, dok je njih 20 % završilo isključivo knjižničarstvo.

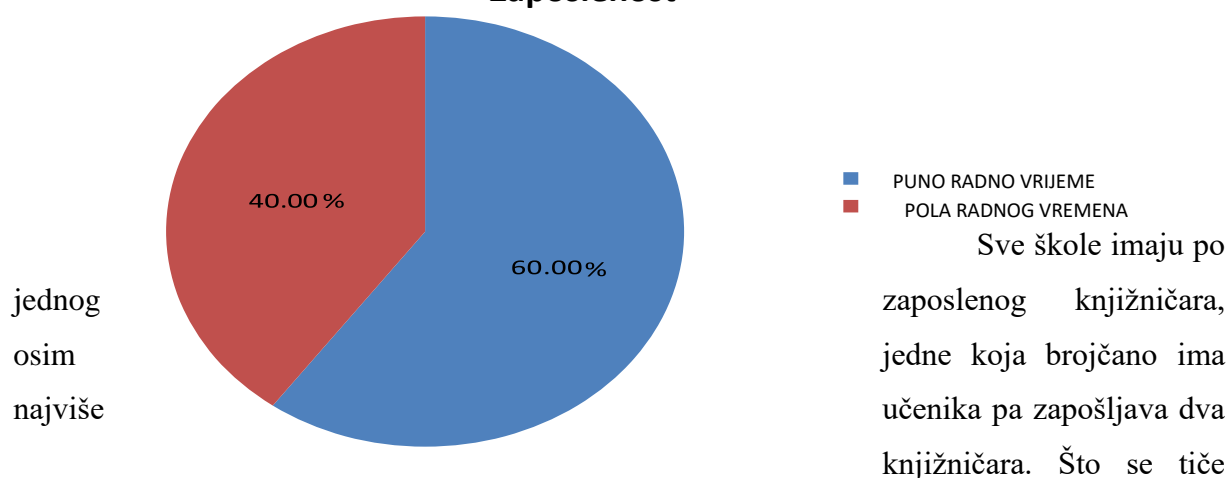
Stupanj obrazovanja ispitanika

Kako je već poznato, anketa je provedena na pet osnovnih škola u gradu, pet osnovnih škola u okolici, odnosno u manjim mjestima i pet srednjih škola, pa tako imamo deset knjižničara zaposlenih u deset osnovnih škola i šest knjižničara zaposlenih u pet srednjih škola. U ispitanim srednjim školama svi zaposlenici imaju puno radno vrijeme, osim jedne škole. U osnovnim školama u gradu, svi su također zaposleni na puno radno vrijeme, dok su u školama na selima, i zbog same veličine škola i malog broja učenika, stručni suradnici knjižničari zaposleni na pola radnog vremena. Izraženo postotcima, 60 % ispitanika zaposleno je na puno radno vrijeme, dok je njih 40 % zaposleno na pola radnog vremena.

Veliki postotak onih s dvije diplome ukazuje na to da na području Istre postoji određeni nedostatak knjižničara, pa se zapošljavalo profesore uz uvjet da se završi dodatno i studij knjižničarstva. Uglavnom su zapošljavani profesori hrvatskog jezika.

Zaposlenost

jednog osim najviše

Sve škole imaju po zaposlenog knjižničara, jedne koja brojčano ima učenika pa zapošljava dva knjižničara. Što se tiče

broja korisnika, uglavnom u osnovnim školama u okolici Pule ima malo korisnika, jer su i manje škole s malo učenika koji pohađaju školu iz okolnih sela. Stoga su knjižničari zaposleni na pola

radnog vremena. Ti isti knjižničari rade u drugim osnovnim ili srednjim školama, što s druge strane omogućuje dodatni poticaj za suradnju među školama, ali i bolji uvid u stanje u kojima se knjižnice nalaze. S druge strane, osnovne škole u gradu te srednje škole imaju velik broj učenika, pa time i zaposlenog knjižničara na puno radno vrijeme.

Broj učlanjenih korisnika u školama u okolici Pule kreće se od 50 do 200 korisnika. Općenito, područje Istarske županije obiluje selima koja su po broju stanovništva vrlo mala pa osnovne škole većinom bivaju smještene u većem mjestu ili središtu općine te okupljaju učenike iz okolnih sela. Stoga škole imaju manji broj učenika. U školama u gradu broj učenika znatno je veći, pa tako imaju od 320 pa do 700 korisnika. Te škole okupljaju učenike iz gradskih četvrti po čijim nazivima škole dobivaju ime (OŠ Šijana, OŠ Kaštanjer, OŠ Centar). U srednjim je školama očekivano najveći broj učenika, ali i najveći razmjer pa se tako broj korisnika kreće od vrlo malih 142 do 900 korisnika. No, to ne znači nužno da su svi korisnici svakodnevno aktivni ili pak uopće. Iako srednje škole imaju najveći broj korisnika, ne znači nužno da ti korisnici školsku knjižnicu i koriste.

To potvrđuje sljedeće pitanje. Uspoređujući dnevne posjete, možemo zaključiti da iako srednje škole imaju veliki broj korisnika, količina dnevnih posjeta vrlo je mala. Nadalje, dok su osnovne škole u okolici male, pa time i s manje korisnika, imaju, uspoređujući s korisnicima srednjih škola, veliki broj dnevnih posjeta. Takva je situacija donekle slična i s osnovnim školama u gradu. Razlog tome možemo naći u tome što se većina učenika koja pohađa srednju školu oslanja na Gradsku knjižnicu i čitaonicu Pula, ujedno i matičnu knjižnicu, te Sveučilišnu knjižnicu. S druge strane, osnovne su škole zatvorenije za učenike, pa se oni uglavnom oslanjaju na školsku knjižnicu, koja je dovoljna za potrebe škole i njezinih korisnika. Nadalje, djeca su u osnovnim školama ovisnija o knjižnici, a suradnja s profesorima je veća i potrebija. Srednje škole imaju slabiju suradnju knjižničara s profesorima, ali i predmete koji ne iziskuju toliku potrebu za knjižnicom, već im je glavni temelj praksa.

Na pitanje, posjećuju li knjižnicu osobe koje nisu učenici i djelatnici škole, 60 % njih odgovorilo je da posjećuju, dok je 40 % njih odgovorilo da ne posjećuju. Uglavnom su to posjeti roditelja (najviše u osnovnim školama) ili učenika iz drugih škola (najviše u srednjim školama). Nadalje, što se tiče srednje škole, dosta ovisi i o samom knjižničaru je li voljan posuđivati građu učenicima drugih škola, dok u većini slučajeva roditelji učenika srednjih škola nisu uključeni toliko u školske aktivnosti.

Što se tiče samog zadovoljstva uvjetima na radnom mjestu, iz analize ponuđenih odgovora možemo zaključiti kako je veliki problem još uvijek nedostatan prostor, pogotovo u osnovnim školama na selu, a manje u školama u gradu. Prema Standardu za školske knjižnice prostor knjižnice trebao bi imati mogućnost prilagodbe promjenama te biti dovoljno velik za rad s korisnicima i obradi građe, za smještaj građe u slobodnom pristupu, mjesta za individualni rad korisnika, za smještaj učiteljskog fonda te izložbeni prostor i spremište, što bi sveukupno iznosilo najmanje 60 četvornih metara.²⁶²⁷ No, u većini je knjižnica prostor najveći problem i zapravo ono što je određeno zakonom, nije ostvarivo u praksi. U anketi je čak 42 % ispitanika nezadovoljno prostorom, dok je 50 % onih koji nisu ni zadovoljni ni nezadovoljni, što uvelike potvrđuje da su knjižničari prepušteni vlastitoj snalažljivosti i ideji. No, s druge strane, uvidom u stanje prijašnjih godina²⁸, vidljiva je inicijativa za preuređenjem i prilagodbom prostora knjižnice, ali kako su financije najveća prepreka, taj je proces iznimno spor. No, važno je da se na njemu ustraje.

Prema Standardu fond knjižnice mora se kontinuirano izgrađivati nabavkom novih naslova te otpisom uništene, dotrajale i zastarjele građe kako bi se održavala njezina aktualnost. Uzevši u obzir sve korisnike, broj jedinica knjižnične građe ne smije biti manji od 12 po učeniku. Knjižnična građa nadopunjava se svake godine s 0,5 do 2 jedinice po učeniku i učitelju, odgajatelju i stručnom suradniku.²⁹ Prema tome, možemo reći da je vidljiva manjkavost i zastarjelost u većini knjižnica. Određene srednje škole „pate” od nedostatka građe, ali uglavnom svi, i osnovne škole na selu i u gradu te srednje škole, svoje fondove ocjenjuju trojkom, odnosno nisu ni nezadovoljni ni zadovoljni. Prijašnjih godina primijećen je problem nedostatka građe te se to nastojalo promijeniti, što se do 2015. donekle uspjelo. No, unatoč dostatnosti, fond je zastario i neaktualan, a vlada i veliki nedostatak neknjižne i elektroničke građe.³⁰

²⁶ Kovačević, D.; Lovrinčević, J., Školski knjižničar, Zagreb: Radovi Zavoda za informacijske studije. Knjiga

²⁷ „2012., str. 20.

²⁸ Izvješće o radu županijske matične službe sa školskim knjižnicama u 2013. godini// Gradska knjižnica i čitaonica Pula, 2014.

URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/o-knjiznici/zupanijska-maticna-sluzba/skolske-knjiznice/skolske-knjizniceistarske/>(15. rujna 2016.)

²⁹ Isto.

³⁰ Školske knjižnice Istarske županije: Analiza stanja za 2015. godinu temeljem rezultata i analize prikupljenih podataka excel tablice: stanje 2015. xls. // Gradska knjižnica i čitaonica Pula, 2016.

Nadalje, za potrebe ostvarenja školskog kurikula te plana i programa škole iziskuje se i nova tehnologija. Prema Standardu, među ostalim, to uključuje i računalo za knjižnično poslovanje s knjižničnom programskom podrškom, računalo za pristup knjižničnom katalogu i računala za korisnike. Standardom je određeno da je potrebno najmanje pet računala za škole do 400 učenika, najmanje deset za škole do 800 učenika, te najmanje 15 računala za škole s više od 800 učenika.³¹ Naravno, računalna se oprema treba redovito zamjenjivati novom, suvremenom opremom. Sagledavši stanje prijašnjih godina, vidljivo je kako računalna opremljenost knjižnica nije na zadovoljavajućoj razini, jer iako knjižnice imaju računalo i pristup internetu, gotovo polovica njih ima na raspolaganju samo jedno računalo koje je uglavnom namijenjeno za rad knjižničara. Možemo zaključiti kako se situacija nije promijenila. I dalje vlada nezadovoljstvo opremljenošću i nemogućnošću ostvarivanja zadanih zahtjeva. No, prepoznat je problem, što je važan temelj za daljnje napredovanje.

Temelj koji je najvažniji za dobar rad knjižnice i koji je potreban kako bi se svi ostali aspekti mogli ostvariti jesu financije. One su svakako najveći problem i većina je izrazito nezadovoljna financijskom situacijom. Često su knjižničari suočeni s time da se donose nove odluke i propisi kojih se moraju pridržavati, a za to nemaju osigurana financijska sredstva koja bi im omogućila da ostvare zadano ili su pak ta sredstva minimalna pa ih se treba rasporediti na osnovne najvažnije potrebe.

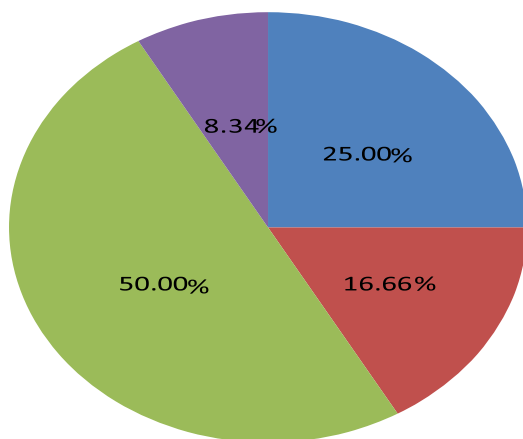
Timski rad i suradnju možemo staviti u red najvažnijih potreba škole, stoga se na tom području stalno treba inzistirati. Iz analize saznajemo kako su ispitani knjižničari zadovoljni suradnjom i odnosima u školi te napredovanjem koje im njihovo radno mjesto omogućava. U manjim je školama suradnja vidljivija zbog malog broja zaposlenika i učenika.

URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/o-knjiznici/zupanijska-maticna-sluzba/skolske-knjiznice/skolske-knjizniceistarske/> (5. listopada 2016.)

³¹ Standard za školske knjižnice: Opće odredbe

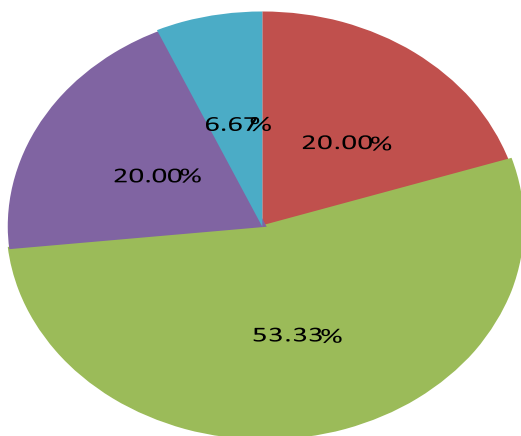
URL: http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Standard-za-%C5%A1kolske-knji%C5%BEnice_prijedlog.pdf (15. rujna 2016.)

Prostor

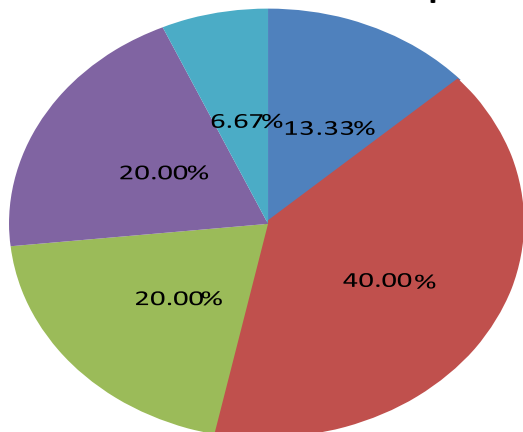
- IZRAZITO NEZADOVOLJNI
- NEZADOVOLJNI
- NITI ZADOVOLJNI NITI
- IZRAZITO ZADOVOLJNI

Fond

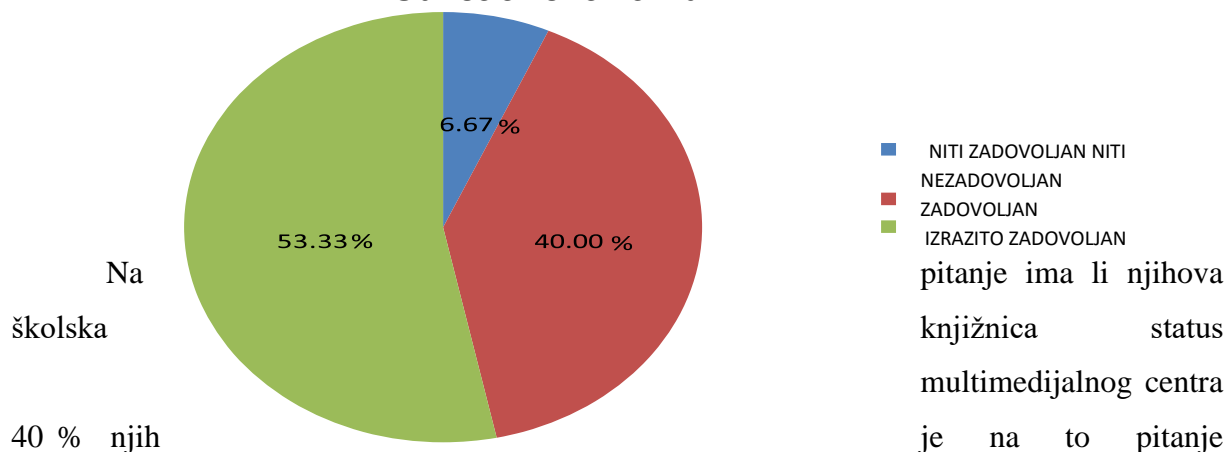
- IZRAZITO NEZADOVOLJNI
- NEZADOVOLJNI
- NITI ZADOVOLJNI NITI
- ZADOVOLJNI
- IZRAZITO ZADOVOLJNI

Računalna oprema

- IZRAZITO NEZADOVOLJNI
- NEZADOVOLJNI
- NITI ZADOVOLJNI NITI
- ZADOVOLJNI
- IZRAZITO ZADOVOLJNI

Odnos s korisnicima

Na
školska
40 % njih

■ NITI ZADOVOLJAN NITI
NEZADOVOLJAN
■ ZADOVOLJAN
■ IZRAZITO ZADOVOLJAN
pitanje ima li njihova
knjižnica status
multimedijalnog centra
je na to pitanje

odgovorilo potvrdno, dok je 60 % na to pitanje odgovorilo negativno. Većina je srednjih škola uglavnom odgovorila ne, iako je na neki način to veća potreba zbog seminara i završnih radova, ali i slobodnog vremena koje bi se na taj način moglo iskoristiti. Nadalje, u osnovnim školama situacija je nešto bolja jer postoje informatičke učionice, no ipak većina ih nije dostupna u slobodno vrijeme pa bi svakako bilo poželjno da se to omogući u školskim knjižnicama. Multimedijalni pristup nastavi i usvajanje znanja, uz tekstualne izvore, vizualne, auditivne, audiovizualne i računalne izvore osiguravaju napredovanje svakog učenika prema njihovim interesima i sposobnostima. Za ostvarenje takve nastave osnovni je preduvjet da školska knjižnica postane multimedijnsko središte.³²

5.1.2. Odgojno-obrazovni rad

Odgoj i obrazovanje koje se provodi kroz knjižnice, osobito školske, postaje sve prepoznatljivije i sve značajniji čimbenik cjelokupnog obrazovnog sustava.³³ Školskog knjižničara treba gledati kao profesionalca koji je stručnjak knjižničar i nastavnik koji vlada pedagoško-psihološkim znanjima.³⁷ Suvremena školska knjižnica trebala bi biti pristupačna svim učenicima, nastavnicima, stručnim suradnicima i ostalim djelatnicima škole. Prema Standardu školski je knjižničar u radu s učenicima dužan sustavno i organizirano upućivati učenike u rad i korištenje školske knjižnice, razvijati njihove čitalačke sposobnosti, upućivati ih u metode istraživačkog rada, poučiti ih informacijskoj pismenosti, organizirati nastavne sate

³² Kovačević, D. i dr., nav. dj., str. 70.

³³ Isto, str. 49.

³⁷ Isto, str. 51.

u knjižnici i izvan nje, organizirati i sudjelovati u školskim projektima te razvijati kompetencije učenja.³⁴ Pri pripremanju i planiranju rada mora sudjelovati u izradi godišnjeg plana i programa rada školske knjižnice i pisati godišnji izvještaj o radu, raditi na usklađivanju s godišnjim planom i uključiti školsku knjižnicu u kurikulum, pripremati aktivnosti te provoditi mjesečno i tjedno planiranje.³⁵ Na temelju tih pretpostavki o suvremenoj knjižnici postavljena su i pitanja u anketi. Što se tiče strategije realizacije odgojno-obrazovnog rada, ispitanici se knjižničari pridržavaju onoga što je predviđeno planom i programom škole. Nadalje, iz navedenih aktivnosti koje knjižničari provode, vidljivo je kako se pridržavaju odredbi iz Standarda, i to vrlo dosljedno. Iako ne provode sve odredbe, pridržavaju se onih koje vjerojatno smatraju najvažnijima ili u kojima se sami knjižničari smatraju najboljima ili pak one koje su u mogućnosti provesti.

Pri upućivanju učenika u rad ispitanici provode razne radionice pretraživanja, upoznaju učenike s referentnom zbirkom, upoznaju s knjižnicom i načinom snalaženja unutar nje, pretražuju kataloge, upoznaju s načinom poslovanja itd. Što se tiče čitalačke pismenosti, ispitanici provode niz radionica i projekata (satovi lektire, književni susreti, kviz za poticanje čitanja) kojima se na zanimljiv i kreativan način učenicima nastoji približiti knjiga. Inzistira se i na nastavi, pa tako velik broj ispitanika održava i satove lektire u knjižnici te održava sate i provode integriranu nastavu. Naravno, sudjeluju i u planiranju i organiziranju školskih projekata i izvannastavnih aktivnosti. Prema tome, možemo reći kako knjižničari vrlo ozbiljno shvaćaju svoju ulogu u obrazovanju prikazujući nastavu i izvannastavne aktivnosti na vrlo kreativan, zanimljiv i zabavan način, a samim time nastavnici počinju shvaćati prednosti suradnje s knjižničarom.

³⁴ Standard za školske knjižnice.

³⁵ Isto.

Tablica 1. Strategije odgojno-obrazovne djelatnosti

Imate li definiranu strategiju realizacije odgojno-obrazovne djelatnosti u planu i programu rada knjižnice?	Navedite koje vrste aktivnosti provodite u školskoj knjižnici.	Provodite li radionice koje razvijaju informacijsku pismenost učenika?
Da, u sklopu plana i programa.	Projekti: Matineja knjige (Marko Marulić: Judita, Shakespeare)	Čitalačka grupa.
Da, po planu i programu.	Nema mjesta, susret mladih knjižničara u učionici.	Samo niži razredi.
Da, ono što je određeno planom i programom.	Književni susreti, medijska kultura, edukacija za korisnike.	Književni susreti, medijska kultura i edukacija za korisnike.
Da, odgojno-obrazovna djelatnost definirana je rješenjem o tjednom zaduženju i rasporedom gradiva (mjesečnim) u planu i programu.	Književni susreti, pjesnička popodneva, nastava, projekcija filmova.	Upoznavanje učenika s referentnom zbirkom te njezinom uporabom.
Da, prema planu i programu škole.	Satovi lektire, radionice, parlaonice, igraonice (društvene igre) i pretraživanja.	Da, razne radionice pretraživanja uvijek na drugu temu s mladim knjižničarima.
Unutar plana i programa.	Provedba školskih projekata, organizacija nastavnih sati, satovi lektire, kvizovi.	Provode se radionice od prvog do osmog razreda u sklopu plana i programa. Npr. prvi razred: upoznavanje knjižnice i načina snalaženja, sedmi razred: izrada referata, korištenje e-lektire; osmi razred: vrednovanje informacija na internetu.
Unutar plana i programa.	Školski projekti, novinarska grupa, satovi lektire, integrirana nastava, projekt „Čitamo mi u obitelji svi”.	Da, npr. peti razred: organizacija i poslovanje školske knjižnice, sedmi razred: pretraživanje

	obilježavanje mjeseca hrvatske knjige.	kataloga.
Da, po planu i programu.	Čitanje, projekti, edukativni filmovi, kvizovi.	Da, moja slikovnica, rad s enciklopedijama.
Da, po planu i programu.	Čitanje, projekti, edukativni filmovi, kvizovi.	Rad s enciklopedijama, priručnicima.
Da, redovito sam uključena u nastavu i dobro surađujem s ostalim nastavnicima.	Voditelj sam školskih projekata, vodim školski list, prigodne izložbe.	Da, služenje rječnikom i pravopisom, korištenje enciklopedije.
Imam za sljedeću školsku godinu.	Obilježavanje važnih datuma (Noć knjige, zasada), od sljedeće školske godine čitateljski klub, informacijska pismenost, upoznavanje Gradske i Sveučilišne knjižnice.	Od sljedeće školske godine, citiranje i autorsko pravo, vrednovanje informacija.
Da, dobro surađujem s nastavnicima, povremeno održim sat na satu razrednika.	Prigodne izložbe.	Da, korištenje različitih izvora znanja, izdvajanje važnog u tekstu.
Radimo godišnji plan i program po mjesecima, ponekad je realiziran u cijelosti, ponekad nešto ispadne, a nešto drugo, aktualnije, uđe u plan i program rada.	Sve aktivnosti iz programa knjižnično-informacijskog obrazovanja: pristup izvorima znanja, razvijanje svih vrsta pismenosti (informatička, informacijska, čitateljska, medijska), isticanje odgoja za demokraciju, aktivnosti koje potiču kulturnu i društvenu svijest, rad s darovitima.	Kroz sve aktivnosti nastojimo razvijati i informacijsku pismenost, npr. ako radimo izložbu o Shakespeareu, prije toga tražimo relevantne i pouzdane podatke, <i>online</i> kataloge, provjeravamo izvore s wikipedije itd.
Razvijanje navike posjećivanja školske knjižnice, upoznavanje knjižnične građe, neposredna stručna pomoć pri izboru građe.	Nacionalni kviz za poticanje čitanja „Čitanjem do zvijezda”, sustavna nabava beletristike za poticanje čitanja i okupljanja grupe za slobodno čitanje.	Pojedinačno, po potrebi i osobnom zahtjevu korisnika.

Da, planom i programom.	Pomoć pri školskim projektima.	Sat u knjižnici za prve razrede, izvanučionička nastava u Sveučilišnoj knjižnici za završne razrede.
-------------------------	--------------------------------	--

Učinkovitost radionica koje ispitanici provode, njih 53,34 % ocijenilo je kao iznimno učinkovitost, 33,33 % kao djelomično učinkovite, dok 13,33 % nije dalo odgovor na to pitanje.

5.1.3. Suradnja u školi

Suradnja u školskoj ustanovi od iznimne je važnosti jer bez međusobnoga uvažavanja i timskog rada nema ni uspješnog procesa obrazovanja. Rezultati timskoga rada ovise o stručnosti suradnika, kreativnosti i motivaciji nastavnika, stručnih suradnika, ravnatelja, ali i roditelja. Prije svega, vrlo je važna suradnja nastavnika s knjižničarom jer oni najviše imaju utjecaja na učenika, ali je isto tako i poželjan dobar odnos s ravnateljem koji najviše utječe na

ostvarivost ideja unutar knjižnice. Dobra suradnja s roditeljima omogućava to da se preko njih djetetu usadi želja, potreba i ljubav prema knjigama i knjižnici.

Na pitanje o suradnji s ostalim sudionicima u obrazovanju, ispitanici su dali relativno dobre ocjene, po čemu se može zaključiti kako je međusobna suradnja zadovoljavajuća, no još uvijek nije sasvim jasna važnost i uloga knjižnice u obrazovanju. Suradnju s učenicima 13,33 % ocijenilo je kao niti zadovoljavajuću niti nezadovoljavajuću, 33,33 % kao zadovoljavajuću i 53,33 % kao izrazito zadovoljavajuću. Uspoređujući osnovne škole u selu, osnovne škole u gradu te srednje škole, ne vidi se razlika, tj. svi ispitanici knjižničari imaju podjednak odnos s učenicima.

Kada je riječ o suradnji knjižničara i učitelja, važno je spomenuti kako postoje brojni oblici i načini suradnje. Njihovom korelacijom, suradnjom i timskim radom ostvaruje se zajednički cilj obrazovanja. Imajući to u vidu, ali i činjenicu da i učitelj i knjižničar (još uvijek u manjoj mjeri) imaju izravan utjecaj na učenika, možemo reći kako je iznimno važno da njihov odnos bude dobar, a suradnja česta.

Na pitanje suradnje s učiteljima, 26,67 % ispitanika je suradnju ocijenilo kao niti zadovoljavajuću niti nezadovoljavajuću, 66,67 % kao zadovoljavajuću, 6,66 % kao izrazito zadovoljavajuću. Iako imamo solidan postotak onih koji su zadovoljni suradnjom, to još uvijek nije dovoljno da se ostvare zadani ciljevi obrazovanja. Prije svega, učitelji bi trebali spoznati korisnost timskog rada i zajedničkog prenošenja znanja i uvažiti potrebe knjižničara u nastavi. Usporedivši ispitanu skupinu, vidljivo je kako srednjim školama vlada veće nezadovoljstvo u odnosima s učiteljima. Vjerojatno zbog toga što srednje škole imaju predmete koji su stručni i vezani uz zanimanje koje je učenik odabrao pa većina profesora smatra kako njihov predmet ne treba imati posebne veze s knjižnicom, jedino u svrhu posuđivanja knjiga.

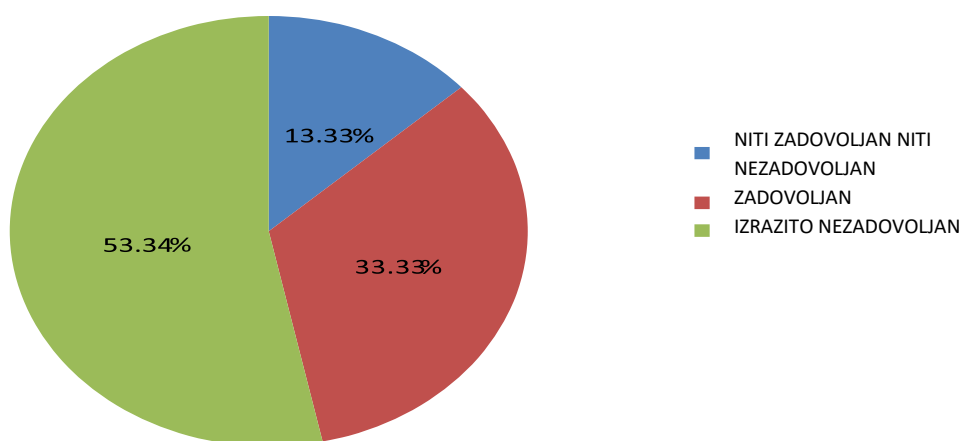
Stručni suradnici specijalisti su za pojedina područja, a važni su zbog općeg načela da se svakom djetetu treba omogućiti napredak. Djeluju kao stručni tim, zalažu se za postupnost i sustavnost u planiranju, ostvarenje i vrednovanje odgojno-obrazovnog procesa, metodičnost i organiziranost rada te povezanost stručnih i znanstvenih pretpostavki sa školskom praksom.³⁶Na pitanje o suradnji s ostalim stručnim suradnicima, 6,67 % ispitanika ocijenilo je kao nezadovoljavajuću, 33,33 % kao zadovoljavajuću, i 60 % kao iznimno zadovoljavajuću. Zaključno, suradnja stručnih suradnika iznimno je dobra, i u osnovnim i u srednjim školama.

³⁶ Kovačević, D. i dr., nav. dj., str 123.

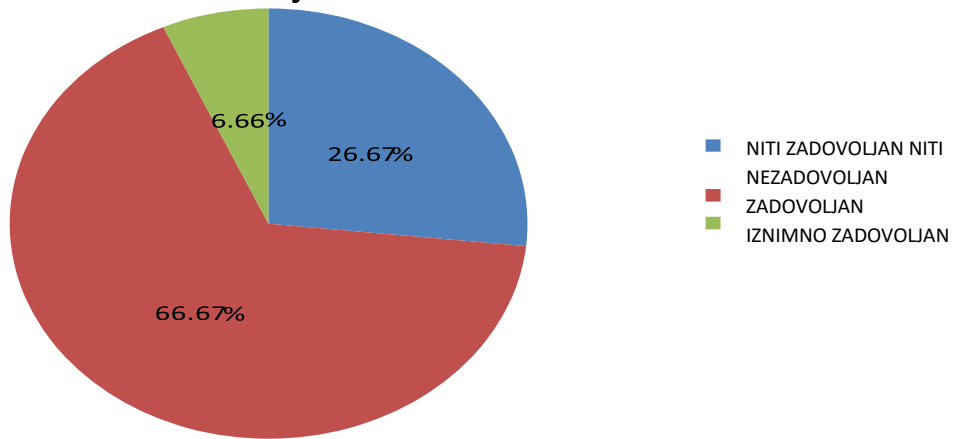
Uloga ravnatelja višestruko je značajna za školsku knjižnicu. Prije svega, važan je za podršku programa knjižnice i za poticanje suradnje nastavnika na suradnički odnos s knjižnicom. Stoga je iznimno važno da škola ima ravnatelja koji prepoznaje važnost knjižnice. Iz analize ankete saznajemo da je 6,67 % ispitanika suradnju s ravnateljem ocijenilo kao niti zadovoljavajuću niti nezadovoljavajuću, 53,33 % njih je zadovoljno suradnjom, dok je 40 % njih iznimno zadovoljno. Prema tome, vidljivo je kako je odnos na relaciji ravnatelj – školski knjižničar vrlo zadovoljavajući i da ispitanici knjižničari imaju potporu ravnatelja. Uspoređujući osnovne škole u gradu i one u selima, možemo reći kako je suradnja u školama na selu nešto bolja. Mogući razlog je i to što su škole manje i veća je povezanost, tj. vladaju bliskiji odnosi radnog kolektiva. Naravno, tu je i nedovoljna prepoznatost škola u selima, pa je njegovanje odnosa i poticanje suradnika i nastavnika, prije svega knjižničara, vrlo dobar način da se timskim radom prepozna zapostavljena škola.

Dobar odnos s roditeljima učenika koji pohađaju školu u posljednje je vrijeme postao važan. No, često se taj dio još uvijek smatra sporednim. Istraživanje je pokazalo da je najveći broj njih, čak 73,34 % zadovoljno suradnjom s roditeljima, a 13,33 % iznimno zadovoljno, dok je manji broj, njih 13,33 % nezadovoljno kako se odvija suradnja s roditeljima. Ako usporedimo osnovne škole u selu i gradu, vidljivo je da su knjižničari škola u selu nešto nezadovoljniji suradnjom s roditeljima. Mogući je razlog i nesvjesnost roditelja o mogućnostima koje knjižnice pružaju ili pak nezainteresiranost.

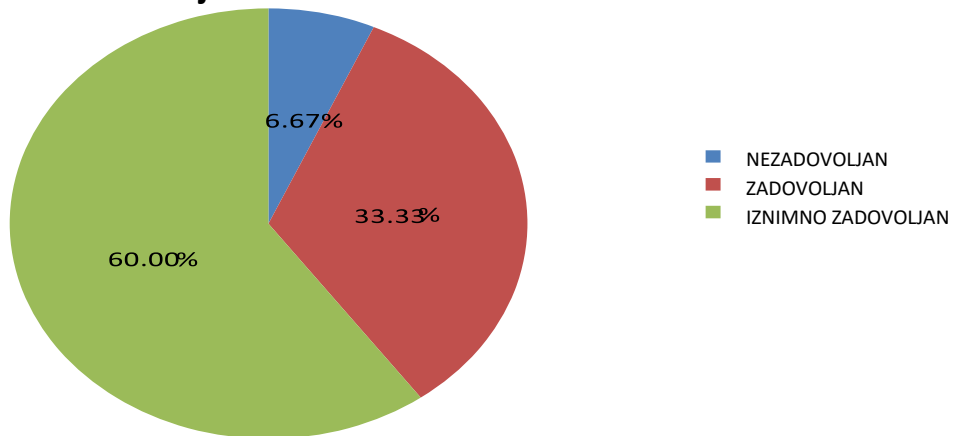
Suradnja s učenicima

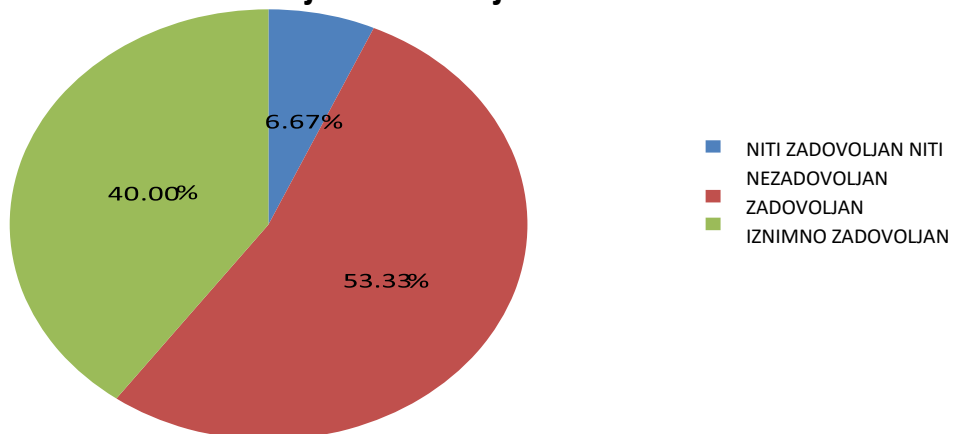
Suradnja s nastavnicima

Suradnja sa stručnim suradnicima

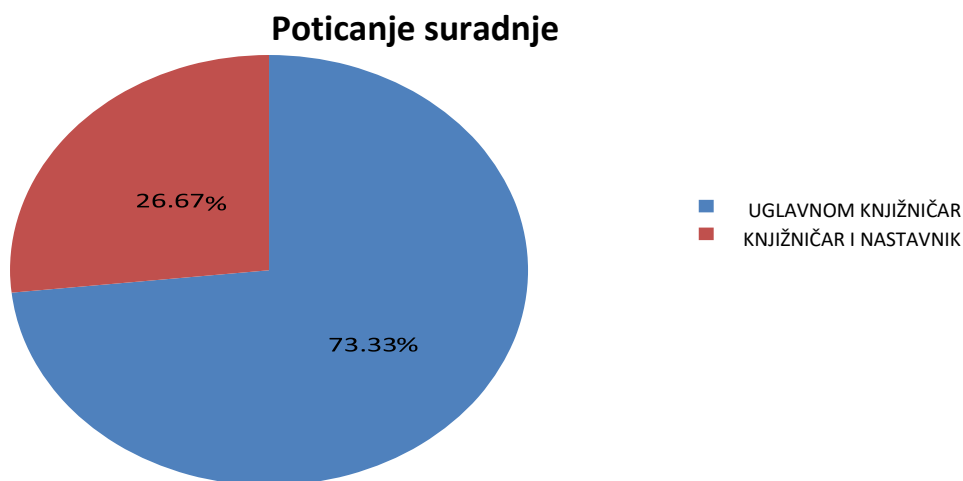

Suradnja s ravnateljem

Na pitanje tko potiče suradnju, većina (73,33 %) je zaokružila da suradnju podjednako potiču i nastavnik i knjižničar, a nešto manji postotak (26,67 %) smatra da tu suradnju uglavnom potiče knjižničar, i to većinom u osnovnim školama u selima. Iako je logičan zaključak da se u manjim školama suradnja jednako potiče i da se zaposlenici drže zajedno, čini se da u nekim osnovnim školama postoji drukčija situacija. Možemo naslutiti da vjerojatno još uvijek ne postoji svijest o potrebi za knjižničarom u nekolicini ispitanih škola. No, svakako se možemo nadati da će se situacija u dogledno vrijeme promijeniti.

Oblici suradnje mogu biti raznoliki, a ovise ponajprije o volji i maštovitosti knjižničara ili nastavnika. U sljedećem pitanju o oblicima suradnje bilo je ponuđeno više odgovora koje se moglo zaokružiti. Čak 53,33 % ispitanika surađuje kroz predmetne korelacije, 73,33 % njih kroz razne radionice, 80 % kroz izložbe, 86,67 % njih kada su neki važni događaji, 66,67 % kroz književne susrete, 80 % njih surađuje na raznim projektima, a 13,33 % njih je kao suradnju navelo nešto drugo. Najzastupljeniji su oblici suradnje projekti i izložbe, i to najvjerojatnije za neke važnije događaje. Svakako, može se zaključiti da su knjižničari iznimno aktivni u nastavi i izvannastavnim aktivnostima te da nastoje ukazati na to da je knjižničar iznimno važan kao potpora obrazovanju i glavni poticatelj kulturne djelatnosti i raznih projekata.

5.1.4. Stručno usavršavanje i cjeloživotno obrazovanje

Nove usluge temeljene na naprednoj informacijsko-komunikacijskoj tehnologiji i istodobno poticanju demokratske suradnje idu prema cjeloživotnom učenju knjižničarskih i informacijskih stručnjaka. Proces stručnoga usavršavanja vrlo je važan jer govori o knjižničarevoj odgovornosti i osjetljivosti na stručna i pedagoško-psihološka pitanja,

omogućuje snalaženje, profesionalan razvoj i razvoj osobnih vještina.³⁷ Stručno usavršavanje dio je temeljnih zakonskih i podzakonskih dokumenata. Njime se stvara osposobljeni knjižničar koji će biti vješt dostavljač i vješto voditi usmjereno pretraživanje informacija te vrsni informacijski stručnjak knjižničarskog i odgojno-obrazovnog okružja.

Na pitanje koliko je cjeloživotno obrazovanje važno za profesionalni napredak, moglo se zaokružiti brojeve od jedan (potpuno nevažno) do pet (izrazito važno). Čak 60 % njih je odgovorilo da je cjeloživotno obrazovanje važno, dok 40 % njih smatra da je ono iznimno važno. U ovom se slučaju iz izravnog osobnog iskustva itekako shvaća potreba stalnog učenja i usavršavanja. Svakako, i vrijeme u kojem živimo iziskuje stalne promjene i nova znanja, pa i sami knjižničari shvaćaju potrebu praćenja i svladavanja nametnutih ili pak prijeko potrebnih promjena koje moraju prenijeti korisnicima. Nadalje, na pitanje potiče li poslodavac stručno usavršavanje neovisno o financijama, čak 80 % njih je odgovorilo potvrdno, dok je preostalih 20 % njih na to pitanje odgovorilo negativno. Možemo reći kako je to dobar pokazatelj, jer je odnos između ravnatelja i knjižničara vrlo važan u ostvarivanju zadaća i ideja. Po ovome je vidljivo da je većina ravnatelja velika potpora knjižničaru te je uglavnom shvaćeno koliko je knjižnica potrebna odgojno-obrazovnom sustavu.

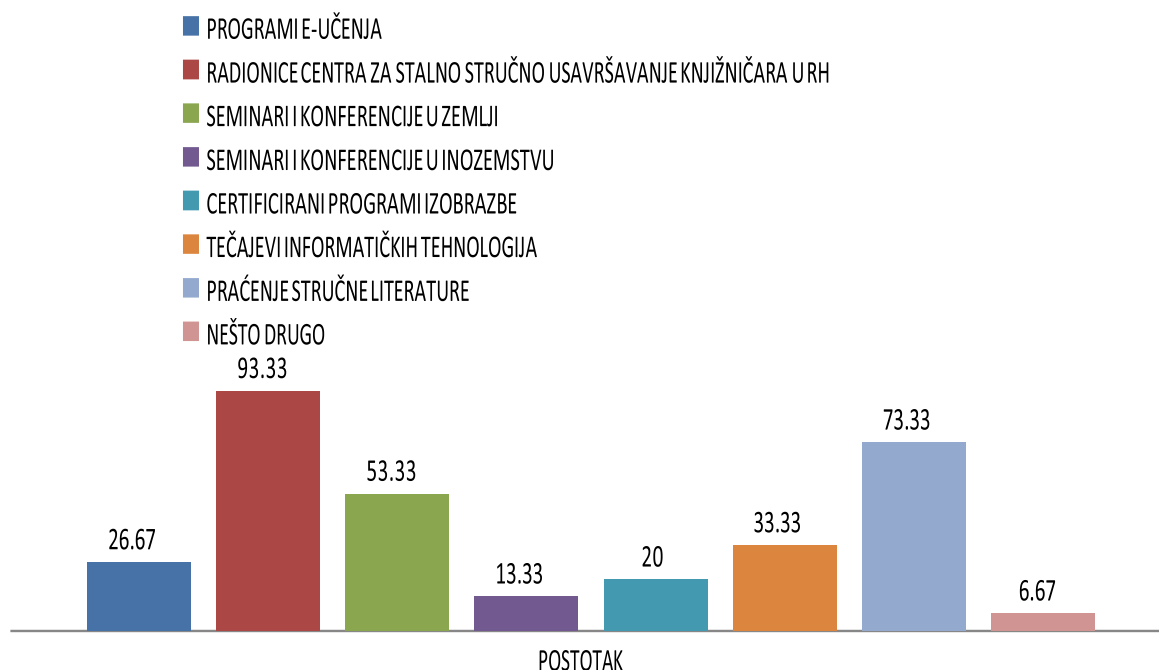
Sadržaje stručnog usavršavanja svi ispitanici posjećuju nekoliko puta godišnje jer uglavnom toliko puta budu i organizirani. Najviše pohađaju radionice Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u Republici Hrvatskoj, čak 93,33 % njih, a zatim seminare i konferencije u zemlji, njih 53,33 %. No, većina ih prati i stručnu literaturu, njih 73,33 %. Nadalje, 26,67 % ispitanika prati programe e-učenja, čak 13,33 % pohađa seminare i

³⁷ Kovačević, D. i dr., nav. dj., str. 59.

konferencije u inozemstvu, 20 % pohađa certificirane programe izobrazbe, 33,33 % tečajeve informatičkih tehnologija, a 6,67 % kao nešto drugo navodi županijska stručna vijeća, godišnje konferencije i vlastiti angažman. Možemo reći kako ispitanici aktivno sudjeluju u organiziranim programima i seminarima, a određena pitanja i poteškoće u međuvremenu rješavaju čitanjem stručne literature.

Što se tiče problema vezanih uz sadržaje stručnog usavršavanja, većina njih, čak 73,33% smatra da su problemi nezamjetni, što je dobar pokazatelj da se aktualni problemi nastoje što prije riješiti. Nadalje, 6,67 % ispitanika navodi da su problemi nedovoljno promovirani i da je previsoka kotizacija, dok 13,33 % smatra da se ne bave aktualnim temama. Vidljivo je kako se ozbiljno i savjesno krenulo s ostvarivanjem ideje o knjižničaru profesionalcu koji će znati prenijeti znanje i vještine i koji će biti sposoban ići u korak s promjenama.

Sadržaji stručnog usavršavanja

Nadalje, ispitanici smatraju da su najmanje zastupljene teme stručnog usavršavanja koje se izravno tiču njihovog knjižničarskog posla. Pa tako navode kako se malo spominje izrada raznih projekata, stručne teme, revizija i otpis te obrada neknjižne građe, pomoć pri odabiru dobrog naslova i recenzija djela koja pristižu te preporuka pri odabiru knjižne građe. Smatraju kako nema primjera iz prakse koji se tiču aktualnih tema i struke, kako se ne zna važnost školske knjižnice u odgojno-obrazovnom radu, stvarni poslovi jednog školskog knjižničara i koja je njegova uloga u kolektivu. Tu je i nezastupljenost potrebne teme o medijskoj pismenosti,

čitateljskoj pismenosti, radu s korisnicima te bibliotečno poslovanje. Čini se kako dosta tema još uvijek muči i zbunjuje same knjižničare, pa su često prepušteni sami sebi i vlastitim sposobnostima da dođu do nekih informacija. U nastojanju da se pohvataju promjene, često se izostave one temeljne, važne stvari. Iako postoje razni seminari i pokušaji odgovora na razna pitanja koja muče knjižničarstvo, još uvijek ima neriješenih pitanja.

Nadalje, važnost stručnih skupova jasna je svim ispitanicima pa svi sudjeluju na županijskim skupovima, dok nešto manje njih prisustvuje skupovima na razini države. Ima i onih koji sudjeluju i na međunarodnim stručnim skupovima.

Što se tiče kompetencija, mogla se odabrati samo jedna tvrdnja. Najveći broj njih najkompetentnija je u stručnim poslovima, nešto manje njih u marketingu i menadžmentu knjižnice, a ostali su podjednaki u kulturnoj i javnoj djelatnosti, radu s korisnicima i poznavanju i radu s informacijskim tehnologijama. Uglavnom je onaj dio u kojim se smatraju najboljima, ujedno i najdraži dio rada koji obavljaju. Iz toga bi se dalo zaključiti da su knjižničari donekle zatvoreni i u poslu se posvećuju isključivo knjizi i njezinoj obradi.

5.1.5. Suradnja s kulturnim ustanovama i evaluacija

Suradnja s kolektivom i ostalim kulturnim ustanovama iznimno je važna, jer otvara svijest učenicima o važnosti kulture u društvu. Uglavnom se ta suradnja kreće od ostalih škola i njihovih knjižnica do sveučilišnih knjižnica, kazališta, muzeja itd. Kulturna i javna djelatnost planirana je i u programu rada školske knjižnice i kombinirana je s obrazovnim sadržajem. U anketi svi ispitanici surađuju s kulturnim ustanovama i manifestacijama koje su poznate u Istri, ali i u državi. Pa tako anketirane školske knjižnice surađuju najviše s Gradskom knjižnicom i čitaonicom koja je ujedno i matična knjižnica, Sajmom knjiga koji se održava svake godine i drugi je po veličini sajam u Hrvatskoj, Sveučilišnom knjižnicom, Monte Librićem³⁸, Istarskim narodnim kazalištem, HNK-om Ivana pl. Zajca, Teatrom Naranča, DND-om Pula, kinomValli, Arheološkim muzejom Pula, Povijesnim muzejom, Pula film festivalom, Sveučilištem u Puli, organizacijom Zelena Istra te drugim školama i knjižnicama. Širok je spektar mogućnosti i načina suradnje, a time i promocije same knjižnice.

³⁸ Monte Librić je festival dječje knjige koji se od 2008. godine održava u sklopu Sajma knjiga u Puli.
44Kovačević, D. i dr., nav. dj., str. 143.

6. ZAKLJUČAK

U zadnjih nekoliko godina vidljiva je očita želja za promjenama i nastojanje da se knjižničarima omogući radno mjesto koje će odgovarati Standardu. Počevši od prve točke, u knjižnicama se nastoji zaposliti kvalificirane osobe sa završenim studijem knjižničarstva. Nadalje, započelo se s renoviranjem, odnosno proširivanjem prostora knjižnica nekoliko škola, iako je taj proces još uvijek izrazito spor. Prepoznato je da je pisana građa koje školske knjižnice posjeduju dostatna no zastarjela i neatraktivna i da postoji veliki nedostatak neknjižne i elektroničke građe. Očit je i veliki problem adekvatne računalne opreme, ali i namještaja koji bi odgovarali propisima. Naime, računala koje knjižničari posjeduju isključivo je za njihove potrebe, a sam je namještaj ručne izrade i ne odgovara potrebama knjižnice.

No ipak, možemo zaključiti kako sve više dolazi do svjesnosti za potrebom knjižnice koja će u korelaciji s nastavnicima i suradnjom s ostalim suradnicima, pa i roditeljima, stvoriti buduće aktivne, samostalne, svjesne i savjesne članove društva.

Ispitani knjižničari nastoje ispuniti svoje zadaće, iako im često to trenutačna situacija u školi ne dopušta. Vidljivo je da još uvijek najveći problem stvaraju financije. Nedostatak prostora je, kao što je napomenuto, veliki problem u manjim zabačenijim školama u selima, gdje se knjižničari moraju snalaziti na svakakve načine, pa često moraju svoj rad obavljati u posuđenim učionicama. Takvi slučajevi u gradu su iznimka, iako ih ima. Nadalje, takva je situacija dovela do potrebe dobre suradnje i međusobne potpore s nastavnicima i ravnateljem, pa će se u manjim školama vidjeti vrlo, pa možemo reći obiteljska atmosfera, između suradnika, ali i s učenicima, iako postoji i iznimaka. Što se tiče financija, one su problem u svim školama, iako se više ulaže u škole u gradu nego one u selima. Svi imaju problem s kompjuterizacijom i rijetko koju ispitanu knjižnicu možemo nazvati multimedijalnim središtem. Vjerojatno je to zbog mišljenja da je informatička učionica dostatna za potrebe učenika. No, često je ta učionica namijenjena isključivo za održavanje sata. Stoga bi bilo dobro da se skrene pozornost na potrebu pretvaranja knjižnice u multimedijско središte čime bi učenici više slobodnog vremena provodili u knjižnici. S druge strane, knjižničarima bi se omogućio rad s grupama ili cijelim razredima u onom dijelu posla koji iziskuje internet.

Ispitanici su svjesni važnosti i potrebe stručnog usavršavanja i cjeloživotnog obrazovanja pa nastoje sudjelovati u seminarima koji se održavaju u županiji i izvan nje te županijskim i državnim skupovima, a često se usavršavaju i vlastitim angažmanom (istraživanjem). Kulturna i javna djelatnost temeljni je dio posla jednog knjižničara. Školske

knjižnice na području Istarske županije surađuju s nizom poznatih i priznatih kulturnih ustanova i kulturnih događanja, kao što je Pula film festival, događaj na svjetskoj razini, Sajam knjiga i festival dječje knjige Monte Librić. No, unatoč širokom spektru suradnje i mogućnosti napretka, knjižnica još uvijek nije dovoljno prepoznata unutar, a ni izvan škole. Problem je u nedovoljnoj promociji i nesvjesnosti knjižničara da je promocija važan dio poslovanja.

Možemo reći da se knjižničarstvo nastoji unaprijediti i modernizirati, no često financijska situacija ne dopušta da se ideje provedu u djelo ili pak da se započeta ideja dovrši. Teorijski, školska bi knjižnica trebala osposobljavati učenike za samostalan rad te buditi interes i radoznalost i stvarati naviku i potrebu čitanja i praćenja literature te informacijskim izvorima i znanjima. U njoj bi se trebali osigurati uvjeti za suvremenu nastavu i učenje te pristup svim izvorima znanja. Ta je zadaća knjižničarima vrlo jasna i uglavnom se provodi onoliko koliko okolnosti dopuštaju. No, iako inicijativa za takvim, suvremenim, odnosno idealnim školskim knjižnicama postoji, ona je često neostvariva zbog niza problema i prepreka koje muče knjižničarstvo, ali i školstvo općenito.

Knjižnica treba osposobljavati učenike za samostalan rad, buditi interes i radoznalost, stvarati naviku i potrebu čitanja i praćenja literature, obrazovati korisnike za služenje knjižnično-bibliografskim pomagalicama, stvarati navike i vještine služenja svim izvorima informacija i znanja, upoznati korisnike s njezinim mogućnostima te stvoriti uvjete za učenje (što je i ranije napomenuto). Treba pomagati i organizirati rad izvannastavnih aktivnosti, razvijati metode i tehnike samostalnog obrazovanja, osiguravati uvjete za suvremenu nastavu i učenje te ostvariti korelaciju s predmetima i među predmetima. Profesorima treba omogućiti stručno i cjeloživotno obrazovanje, uvoditi inovacije u njihovu nastavu te osiguravati slobodan pristup svim izvorima znanja.³⁹Rezultat takvog načina rada bit će novo znanje, znanje istraživanja, znanje kako doći do informacija u potrebnom trenutku. Razmatrajući sve aspekte teorije koje iziskuju zakoni i podzakoni, možemo reći da se oni nastoje primijeniti u praksi. No, zbog niza prepreka i problema, odnosno ograničenja, nisu još uvijek ostvarivi. To nas dovodi do zaključka kako još uvijek ne postoje idealne knjižnice te da je ta ideja još uvijek na začetku i nije ostvariva u praksi, ali trud i zalaganje za tim krajnjim ciljem itekako postoji.

³⁹ Isto, str. 52.

7. LITERATURA

- Galić, Sanja. Suvremeno školsko knjižničarstvo. // Život i škola, br. 28 (2/2012), god. 58., str 207.–218. URL: <http://hrcak.srce.hr/> (2016-9-10)
- KarlociKvakan, Suzana. Doprinos školskog knjižničara u promicanju informacijske pismenosti u osnovnoj školi, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti Filozofskog fakulteta. 2015./2016.
- Munjiza, Emerik; Kragulj, Snježana. Utemeljenje i rad školskih knjižnica u Hrvatskoj do kraja XIX. stoljeća. // Život i škola, br. 23 (1/2010.), god. 56., str. 153.–168., URL: <http://hrcak.srce.hr/>(2016-8-20)
- Kovačević, Dinka; Lovrinčević, Jasmina. Školski knjižničar. Zagreb: Radovi Zavoda za informacijske studije, Knjiga 21., rujan 2012.
- Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb: Radovi Zavoda za informacijske studije, Knjiga 13., 2004.
- Izvješće o radu Županijske matične službe sa školskim knjižnicama u 2013. godini. // Gradska knjižnica i čitaonica Pula, Županijska matična služba, URL: <http://www.gkcpula.hr/hr/>(2016-9-15)
- Izvješće o radu Županijske matične službe za školske knjižnice u 2012. godini. // Gradska knjižnica i čitaonica Pula, Županijska matična služba, URL: <http://www.gkcpula.hr/hr/>(2016-9-15)
- Školske knjižnice Istarske županije – Analiza stanja u 2013. godini. // Gradska knjižnica i čitaonica Pula, Županijska matična služba, URL: <http://www.gkcpula.hr/hr/>(2016-9-15)
- Školske knjižnice Istarske županije – Analiza stanja u 2015. godini. // Gradska knjižnica i čitaonica Pula, Županijska matična služba, vidi u: <http://www.gkcpula.hr/hr/> (2016-9-25)
- Zovko, Mira. Pokazatelji uspješnosti rada u školskim knjižnicama. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 55, 1 (2012), str. 101.–116., URL: <http://hrcak.srce.hr/>(2016-8-25)
- Zovko, Mira. Školska knjižnica u novom tisućljeću. // Senj, zb. 36, 2009., str. 43.–50., URL: <http://hrcak.srce.hr/>(2016-8-25)

8. Prilozi

ANKETNI UPITNIK

Poštovani,

anketni upitnik provodi studentica diplomskoga studija Odjela za kulturologiju, smjera Knjižničarstvo za potrebe diplomskog rada. Vaše nam je mišljenje izuzetno važno, stoga Vas molim da odvojite nekoliko minuta za ispunjavanje ovog upitnika koji je u potpunosti anonim. Dobiveni će se rezultati koristiti isključivo u obrazovne svrhe.

Molimo zaokružite i nadopunite, a u prazna polja željenog odgovora upišite znak X.

I.

1. Spol: M Ž

2. Dob: _____

3. Stupanj obrazovanja:

- a) završena srednja škola
- b) završena viša škola
- c) završen fakultet
- d) magisterij
- e) doktorat

4. Zvanje: _____

5. Mjesto zaposlenja: a) osnovna škola
b) srednja škola

6. Zaposleni ste na: a) puno radno vrijeme
b) pola radnog vremena

7. Zaposlenih djelatnika u knjižnici: _____

8. Broj učlanjenih korisnika knjižnice: _____ 9. Koliko

dnevnih posjeta knjižnica ostvari u prosjeku?

do 30 do 60 do 100 100 i više

10. Posjećuju li knjižnicu i osobe koje nisu učenici i djelatnici škole?

DA NE

II.

11. Molimo, ocijenite brojevima od 1 do 5 Vaše zadovoljstvo uvjetima na svomeradnom mjestu. (Zaokružite broj uz odgovarajuću tvrdnju pri čemu brojevi označavaju: 1 – izrazito nezadovoljan, 2 – nezadovoljan, 3 – niti zadovoljan niti nezadovoljan, 4 – zadovoljan, 5 – izrazito zadovoljan)

Prostor knjižnice	1	2	3	4	5
Fond knjižnice	1	2	3	4	5
Računalna oprema u knjižnici	1	2	3	4	5
Financijska sredstva za knjižnicu	1	2	3	4	5
Odnos s korisnicima	1	2	3	4	5
Mogućnost napredovanja	1	2	3	4	5

12. Prema Vašem mišljenju, ima li knjižnica status multimedijalnoga središta škole?

DA NE NE ZNAM

13. Imate li definiranu strategiju realizacije odgojno-obrazovne djelatnosti u planu i programu rada knjižnice? Molimo, obrazložite.

14. Navedite koje vrste aktivnosti provodite u školskoj knjižnici.

15. Provodite li radionice koje razvijaju informacijsku pismenost učenika? Ako da, molimo, navedite primjer.

16. Ako je Vaš odgovor na prethodno pitanje potvrđan, koliko su, prema Vašem mišljenju, takve radionice učinkovite?

- a) Iznimno su učinkovite
- b) Djelomično su učinkovite
- c) Uopće nisu učinkovite

17. Kako biste ocijenili Vašu suradnju s/a:

(Zaokružite broj uz odgovarajuću tvrdnju pri čemu brojevi označavaju: 1 – izrazito nezadovoljan, 2 – nezadovoljan, 3 – niti zadovoljan nitinezadovoljan, 4 – zadovoljan, 5 – izrazito zadovoljan).

Učenicima	1	2	3	4	5
Nastavnicima	1	2	3	4	5
Stručnim suradnicima	1	2	3	4	5
Ravnateljem	1	2	3	4	5
Roditeljima	1	2	3	4	5

18. Tko najčešće potiče suradnju u vašoj školi? *(Moguće je odabrati samo jednu tvrdnju)*

- a) Uglavnom knjižničar
- b) Uglavnom nastavnici
- c) Knjižničar i nastavnici podjednako
- d) Suradnja ne postoji

19. Ako suradnja postoji, najčešći oblici suradnje knjižničara i nastavnika u vašoj školi su:

(Moguće je odabrati više tvrdnji)

- a) Međupredmetna korelacija
- b) Radionice
- c) Izložbe

- d) Obilježavanje značajnih događaja
- e) Književni susreti
- f) Rad na projektima
- g) Nešto drugo (navedite što): _____

20. Koliko je, po Vašem mišljenju, cjeloživotno obrazovanje važno za profesionalni napredak? (Zaokružite broj uz odgovarajuću tvrdnju pri čemu brojevi označavaju: 1 – potpuno nevažno, 2 – nevažno, 3 – ni važno ni nevažno, 4 – važno, 5 – izrazito važno)

1 2 3 4 5

21. Potiče li Vaš poslodavac Vaše kontinuirano stručno usavršavanje neovisno o eventualnim financijskim izdancima?

DA

NE

22. Koliko često pohađate sadržaje vezane uz stručno usavršavanje? (Moguće je odabrati više tvrdnji)

- a) Najmanje jednom mjesečno
- b) Nekoliko puta godišnje
- c) Jednom godišnje
- d) Jednom u nekoliko godina

23. Koje oblike stručnoga usavršavanja najčešće pohađate? (Moguće je odabrati više tvrdnji)

- a) Programi e-učenja
- b) Radionice Centra za stalno stručno usavršavanje knjižničara u RH
- c) Seminari i konferencije u zemlji
- d) Seminari i konferencije u inozemstvu
- e) Certificirani programi izobrazbe
- f) Tečajevi informatičkih tehnologija
- g) Praćenje stručne literature
- h) Nešto drugo (navedite što): _____

24. Koji su, po Vama, najčešći problemi vezani uz programe stručnog usavršavanja? (Moguće je odabrati više tvrdnji)

- a) Nedovoljno su promovirani
- b) Ne bave se aktualnim temama

- c) Slabo su posjećeni
- d) Previsoka je kotizacija
- e) Problemi su nezamjetni

25. Molimo, navedite koje teme stručnih usavršavanja smatrate najvažnijima, a slabo su zastupljene ili nisu zastupljene uopće.

26. Na kojim razinama skupova najčešće sudjelujete? (*Moguće je odabrati više tvrdnji*)

- a) Županijskim
- b) Međužupanijskim
- c) Državnim
- d) Međunarodnim
- e) Ne sudjelujem na skupovima

27. U kojem se od navedenih područja rada smatrate najkompetentnijim? (*Moguće je odabrati samo jednu tvrdnju.*)

- a) Stručni poslovi
- b) Marketing i menadžment knjižnice
- c) Kulturna i javna djelatnost
- d) Rad s korisnicima
- e) Poznavanje i rad s informacijskim tehnologijama (održavanje *web*-stranice, korištenje društvenih mreža za promociju aktivnosti, projekcije filmova i slično)

28. Suradujete li s drugim kulturnim institucijama?

DA NE

Ako je Vaš odgovor DA, molimo navedite s kojim institucijama suradujete.

29. Na koji način provodite vrednovanje zadovoljstva korisnika radom knjižnice:

(*Moguće je odabrati više tvrdnji*)

- a) Anketom
- b) Razgovorom s korisnicima
- c) Društvenim mrežama
- d) Neki drugi način (navedite koji): _____
- e) Knjižnica ne provodi vrednovanje

30. Koliko ste zadovoljni promocijom i prepoznatljivošću vaše knjižnice u cjelini?
*(Zaokružite broj tvrdnje s kojom se najviše slažete, pri čemu brojevi označavaju:
 1 – vrlo nezadovoljan, 2 – nezadovoljan, 3 – niti zadovoljan niti nezadovoljan, 4
 – zadovoljan, 5 – vrlo zadovoljan.)*

1 2 3 4 5

Zahvaljujem Vam na suradnji!

Julien Bilić

Slika 1. Stupanj obrazovanja ispitanika

Slika 2. Zaposlenost

Slika 3. Dnevna posjećenost knjižnice

Slika 4. Prostor

Slika 5. Fond

Slika 6. Računalna oprema

Slika 7. Financijska sredstva

Slika 8. Odnos s korisnicima

Slika 9. Mogućnost napredovanja

Slika 10. Zadovoljstvo radionicama

Slika 11. Suradnja s učenicima

Slika 12. Suradnja s nastavnicima

Slika 13. Suradnja sa stručnim suradnicima

Slika 14. Suradnja s ravnateljem

Slika 15. Suradnja s roditeljima

Slika 16. Poticanje suradnje

Slika 17. Oblici suradnje

Slika 18. Cjeloživotno obrazovanje

Slika 19. Sadržaji stručnog usavršavanja

Slika 20. Kompetencije ispitanih knjižničara

Slika 21. Vrednovanje

Slika 22. Prepoznatljivost knjižnice

Tablica 1. Strategije odgojno-obrazovne djelatnosti